

Jan Karafiát

/ 1846 - 1929 /

Evangelický kněz, kazatel a publicista, který se do krásné literatury zapsal knihou pro děti Broučci.

Narodil se v Jimramově 4. 1. 1846 v rolnické rodině s dávnými evangelickými tradicemi. Gymnázium studoval v Litomyšli a v Güterslohe v Německu, bohosloví v Berlíně, Bonnu a ve Vídni. Krátce byl vychovatelem v Německu, ve skotském Edinburghu prohluboval své vzdělání a navázal v kruzích evangelické inteligence trvalá přátelství. Působil na evangelickém semináři v Čáslavi, od r. 1875 jako farář v Hrubé Lhotě na Valašsku. Od r. 1895 žil v Praze, vydával *Reformované listy* a pracoval na revizi textu Bible kralické. Zemřel v Praze 31. 1. 1929.

Svémi *Broučky* (1876), idylickým vyprávěním o životě světlušek, vytvořil Karafiát dílo, které dnes patří do klasického fondu české dětské literatury; bylo přeloženo do řady jazyků, zhudebněno, adaptováno pro divadlo, rozhlas, televizi, mnohokrát ilustrováno. Polidštěním světa přírodních tvorů navazují Broučci na tradiční žánr dětské literatury, který předtím u nás pěstovali K. Vinařický a F. Doucha. První podnět k vzniku díla spojuje autor v *Pamětech spisovatele Broučků* (1919–23) se zážitkem z prázdninové cesty, kdy pozoroval v přírodě „rej a shon všelijakých broučků za parného odpoledne“. Obraz vlídného rodinného prostředí v Broučcích měl zřejmě základní předlohu v Karafiátově domově, v harmonických vzájemných vztazích rodičů a desíti sourozenců a v osobě dobré a moudré matky. Již kniha nepřímou vděčí i za mnohou jazykovou svéráznost; Karafiátovo rodné prostředí Českomoravské vysočiny se do díla promítlo zpodoběním životního stylu i krajinnými a přírodními motivy. Dějová a kompoziční osnova knihy, opřená o několikeré vystřídání léta a zimy, je jednoduchá. Tvoří ji pásmo příhod ze života ústřední postavičky Broučka, jimiž je alegoricky zachycena lidská životní pouť, dětství, dospívání i proměna v zralého člověka. Zejména dětská psychologie je tu vystižena se vši naivitou a bezprostředností. Malý hrdina se svou rodinou, příbuznými a známými, to je miniaturní svět s vlastními starostmi i radostmi, s pravidelným cyklem práce a odpočinku. Zrcadlí se v něm celý soubor základních lidských vztahů, životních situací a dějů, který Karafiát přibližuje dětské představitosti, chápání i mluvě. Dílo je sice poznamenáno nánosem náboženských představ a morálky vychovávající k pokoře a poslušnosti, ale zároveň nevtíravě podtrhuje cenu takových vlastností, jako je vzájemná solidarita, upřímnost a odpovědnost, schopnost poučit se z vlastních chyb, vnitřní čistota.